శివరంజని

చిక్కయ్య — పండి పండి ఆరముగ్గి రాలిపోయినాడు. గుటుక్కు మనగానే అతడి ఆత్మ స్వర్గానికి ప్రయాణం కట్టింది. పోతూ పోతూ, ఆ బుంగమీసాలా, ఆ పాత తంబురా, అంటిపట్టుకు వెళ్ళింది.

— స్వర్గందాకా వెళ్ళాడు. బయట గేటు వేసి వుంది.

"పాపం, నిద్రపోతున్నారేమో!" అనుకుని తట్టకుండా అక్కడే వున్న ఓ చట్టుమీద చదికిల పడ్డాడు.

ఎంత సేపు అలా కూర్చుంటాడూ? - విసుగేసు కొచ్చింది. మీసాలు ఎగసన దోసుకుని, తంబురాదండె అందుకుని, వంటితో చుంగు బిగించి, ఠింగ్ మనిపించి, గొంతు ఎత్తాడు.

అవతలి వాళ్ళకు నిద్రాభంగం అవుతుందేమోనని — కూనిరాగంగానే ఎత్తు కున్నాడు — కాని మనసు ఊగినకొద్దీ మీటు మోపైంది - ఆ లోకంలో ఒంటిగా వదిలేసి వచ్చిన పెళ్ళాంమీద భ్రమకొద్దీ గొంతు మోగింది -

—ఒంటిగా తూగేవు
ఓసైన మారాజ
ఇంటికాడ చుక్క-
కే భ్రమత లాయెనో....రాజా—
ఉత్తుత్తి వున్నాన

కురికి గంతే సేవు
నీ నీడలో తొంగి
సూడవో మారాజ....

—ఇలాగే పాడుతున్నాడు – పాటలో ఊగుతున్నాడు. ఇంతలో గేటు అద్దరి నుంచి ఎవరో కేక వేశారు.

"ఎవ రక్కడ?"

"ఓహో! ఎవడో దేవతల్లె వున్నాడు" అనుకున్నాడు. సన్నయ్య గరప చేలో రాటుతేలిన ఘటమేమో, తడుముకోకుండా రొమ్ము విరుచుకున్నట్లు జవాబు చెప్పాడు.

"నేనే!"

"నే నంటే"

"చిక్కయ్యని!"

"ఏమిటా మోత!"

"మోతకాదు, పాట!"

"దాంతాడు తెగిరిలే - ఇంత ఆలస్యంగా వచ్చావేం!"

"అయిందిలే - ఆలస్యం! ఇందాక సంజె పొద్దునేగా, మనం చచ్చిపోయింది!"

"సంజె పొద్దునా? - అయితే, రేపటికి జేరుకానేవాడవ్!"

"ఏమయ్యోవ్, దేవుడూ! – నేను మెరకచేలో మనిషిని !"

"అలాగేం? - మన దేవూరు? – ఏ తాలూకా!"

"నందిగామ!"

"ఊరు!"

"చెపితే నీకేం తెలుస్తుంది? - ఎన్నడన్నా ఆ చాయలకు వచ్చావా ఏం!"

"నాకు అంతా ఎరికేలే - ఏ వూరు?"

"సింగారం—"

"పేరు?"

"మా యింటి పేరు అయినాబత్తుల వాళ్ళు—
బండ చేషయ్య రెండో కొడుకునయ్యా - చిన లింగయ్యని!

చిక్కయ్యంటారు ఎరగవ్?—"

"అంటే అన్నారులే! – తెల్లారేదాకా అక్కడే పండుకో. గొడవ చెయ్య కండా!—"

"సరే లేవయ్యా! – నీ మానాన నీవు పోయి బబ్బో!"

"ష్! - నిశ్శబ్దం—"

చిక్కయ్య మెదలకుండా కూర్చున్నాడు. అది మండు వేసంగి అయినా తెల్ల వారుజాముకు చలిచలిగా వుంది - ఒళ్ళు విదిలించుకుని, మళ్ళీ తంబురా అందుకొని గొంతు విప్పాడు—

కువకువలాడుతూ, దేవకన్నెలు గేటు దగ్గిర మూగి సందులగుండా తొంగి చూస్తున్నారు.

"ఎంత చక్కగా ఉందోనే - ఏం బాగా పాడుతున్నాడే!" ఈ కిలకిల పసికట్టి, చిక్కయ్య మరీ పెచ్చు రేగాడు - ఇంకోటి అందుకున్నాడు—

జొన్న సేల మయ్యాన
—వన్నెసూసి కన్నేసి
దారికాసి చేరదీసి
కోరమీసం యెంకటసాఁయ్ -
ఏమన్నదే సిట్టీ
ఏమన్నదే-వా, దేమన్నదే....
—ని న్నేమన్నదే!....

దేవకన్నెల లేతకన్నులు విలవిల్లాడుతున్నాయ్-

"ఏం పాట అది!"

"యాలపదం!"

"యాల, యాల!" కన్నెలు సంబరపడ్డాయి -

"ఏం లయగా వుందే!"

ఇంతలో గేటు విచ్చుకుంది.

"చిక్కయ్యా!" దేవత గుమ్మంలోంచి కేకవేశాడు.

"ఊఁ!"

"రా - లోపలికి రా—"

"—నన్ను బ్రతిమాలడం దేనికయ్యా - నేనే వస్తూంటినిగా!"

— ఒక్క మెరుపులో, దేవలోకం అంతా తెలిసిపోయింది-రంజుగా యాల పదాలు పాడే లయకా డెవడో వచ్చాడని. అది యింద్రుడిదాకా ప్రాకింది. పైగా, ఆ పూట, దేవరాజుకు ఆట విడుపేమో కూడా—

చిక్కయ్యను లోపలికి వెంటపెట్టుకు వెళ్ళి, ఆ దేవత ఏదో విడిదిలో దింపాడు. అమ్మయ్య - అని నడుం వాల్చబోతూండగానే - మరో బడాదేవత ఉరుకులు పరుగులుగా వచ్చాడు—

"చిక్కయ్యా!"

"అంటే, మనమే!"

"పదాలు పాడుతావటనే"

"భేషుగ్గా!"

"అయితే, రా పోదాం!"

"ఎందాకా!"

"ప్రభువు సన్నిధికి!"

"ప్రభువా?"

"ఏం భయమా?"

"నా కెందుకయ్యా! - పద!"

ఇద్దరూ కలిసి, ఓ పెద్ద వీధిగుండా పడిపోతున్నారు. రెండు పక్కలా కొండలల్లే, వెండిముద్దలల్లే ఇళ్ళున్నాయి. అందులో అందరూ కిటకిటలాడుతూ, గడ్డాలు వ్రేళ్ళాడ్డ ఋషులున్నారు.

ఆ యిళ్ళన్నీ దాటి, ఓ అపరంజి భవంతి ముందు ఆగి - పహరావాళ్ళకు సంకేతవాక్యం చెప్పి లోపలికి వెళ్ళారు.

ఒక్క మనవి:-

లోపల దేవరాజు తీరుబడిగా కూర్చుని, తాపీగా హుక్కా త్రాగుతున్నాడు. చిక్కయ్య దేవరాజును చూసి, దాసోꣿహం అన్నాడు. ఆయన పరధ్యానంగా ధీమాగా తల ఊగించాడు.

చూస్తూ చూస్తూండగానే, ఒక్క నిమిషంలో అక్కడకు దేవకన్నె లందరూ ఎక్కిడక్కిగా వచ్చిపడ్డారు. మరీ మరీ ముందుకు రావాలని, ఒకళ్ళ నొకళ్ళు త్రోసు కుంటున్నారు. కిచకిచలాడుతున్నారు. కేరింతలాడుతున్నారు, గుసగుసలుగా కసురు కుంటున్నారు.

"అచ్ఛా! చిక్కయ్యా! - పాట మొదలెట్టు!" అన్నాడు దేవరాజు.

చిక్కయ్య ఈ విడత ఖచ్చితంగా సాష్టాంగ ప్రణామంచేసి,

"ప్రభూ మీ ఆజ్ఞకు అడ్డేమిటి అలాగే! - కాని,

మా ఊరు కుర్రకుంక లెవరన్నా ఇక్కడున్నారేమో తమకు ఎరికేనా?" అని విన్నపాలైనాడు.

"ఏం - వాళ్ళెందుకూ!"

"బాబూ, చిందేసే వాళ్ళుంటేనే కాని, పదానికి అందం వుండదు."

దేవరాజు చిరునవ్వుతో "అలాగేం!" అన్నట్టు తల వూపాడు. ఓ ముఠా దేవతల్ని పంపాడు - ఎవళ్ళన్నా వుంటే తక్షణం హాజరు పెట్టమని!

వెళ్ళినవాళ్ళు వట్టి చేతులతో తిరిగి వచ్చారు—

"ఆ వూరివాళ్ళు ఒకడో అరో తగిలాడు. కాని—అందరూ ముసలివాళ్ళు బాబూ" అని మనవిచ్చారు.

"ఎబ్బే వాళ్ళేం లాభం లేదు. ముసిలివాళ్ళకు అంగ లేస్తుందా – వాళ్ళవల్ల నేమౌతుంది!" అని విసుక్కున్నాడు. చిక్కయ్య - "అయితే బాబూ మా కుర్రమూక అంతా ఏమైంది? పడుచువాళ్ళు కూడా, మా సీమలో అడపా దడపా, చచ్చిపో తూండడం కద్దే - వాళ్ళు ఏమైనట్టు?" అని అడిగాడు.

"బహుశా నరకంలో తగిలితే తగలచ్చు!" అన్నాడు దేవరాజు.

"ఆఁ! - మా బాగా సెలవిచ్చారు బాబూ - మీ మాట నిజమే అయి వుండచ్చు: ఉంటే, వాళ్ళు అక్కడే వుంటారు: ఆ సజ్జంతా నాకు తెలుసు బాబూ—

ఒక్క కోటయ్య కొడుకు అంకమ్మ వున్నాడే – డొంకలో, ముసబు కొత్త కోడల్ని వున్నపాళాన నిలేశాడు - అదేమిరా అని నలుగురూ కమ్ముకుంటే చీల్చి

గద్దలకు వేశాడు! ఒక్క చేతిమీద వంద పురులకు అగ్గిపెట్టాడు - వాడు నరకంలో వుండక మరెక్కడుంటాడు?—

సీతయ్య మేనల్లుడు చిన్న తిరుపతిగాడు - ఠాణాలో మాటిచ్చివచ్చి - పట్ట పగలు దివాణం దోచేశాడు! విచ్చుకత్తులాళ్ళు ఝూం - ఝూం అంటే బురుజెక్కి- గండి తగలకుండా ఉరికాడు - ఒక్కడూ వందమందికి జవాబు చెప్పాడు — గడి దొంగ - కాని - వాడి చిందే చిందుబాబూ - మా సీమలో వెయ్యినొక్కపల్లెలోను — వాడిని మించిన మొనగాడేడీ - అడుగువేస్తే — హంస కులికినట్టే—"

— "పాడవేం!" గర్జించినట్టు మందలించాడు దేవరాజు. చిక్కయ్య ఉలిక్కి పడకుండా, నిదానంగా మీసం ఎగ దువ్వుకుని, గొంతు సవరించుకుని - తీగె లంగు మనిపించి—

"ఏం - వింటారు?" అని అడిగాడు.

"నీ యిష్టం వచ్చింది."

"కొయ్యోడిపదం - పాడనా?"

దేవరాజు—"ఏదైనా సరే!" అన్నట్టు తల ఊగించాడు — చిక్కయ్య అందు కున్నాడు—

నిమ్మతోట మలుపుల్లో — దా
నిమ్మరెమ్మ కులుకుల్లో -
చెమ్మచెక్కలో చెయ్యోడిసేవ్ - ఓ
లమ్మో! చక్కిలి గింతలు రో
రయ్యో కొయ్యోడా!....
—ఈ పదం ఆసాంతం పాడేశాడు!

దేవరాజు విన్నంతసేపూ ఊతగా హుషారుగా తల ఊగించాడు "శహబాష్" అన్నట్టు చూసి — చిక్కయ్యను అతిచనువుగా పలుకరించి, అంతఃపురానికి చిందు వేస్తున్నట్టు అడుగులు వేసుకుంటూ వెళ్ళిపోయినాడు—

దేవరాజు అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోగానే - అంతవరకూ ఆనందం బిగబట్టుకు వున్న దేవకన్యలు, ఋషులు, పరమ సిద్ధులూ అందరూ చిక్కయ్యమీద విరుచుకు పడ్డారు. ఇంకా పాడమని వేధించారు.

చిక్కయ్య అంత రణగుణ ధ్వనిలోనూ చీమకుట్టినట్లయినా లేకుండా కూర్చున్నాడు! అందరివంకా ఒక్కసారి పరకాయించి చూశాడు! ఆ మొగాల్లో ఆవేశాలు చూసి - గండు మీసం మెరమెర లాడింది — ఇంకో పదం అంకించు కున్నాడు—

ఝునక ఝునకో - ఝునక ఝునకా
కులికిందిలే - భలే కులికిందిలే -
మొన్న - కులికింది రాసోరి కూనా
నిన్న - వెలిసింది వడగళ్ళ వానా -

దేవకన్నె లందరూ ఎగిరి గంతు వేశారు - ఒక్కొక్క చరణం వింటున్న కొద్దీ వాళ్ళ ఒళ్ళు వాళ్ల మరచే పోతున్నారు. చిక్కయ్య పదం ఆగగానే మరో పదం అందుకుంటున్నాడు—

ఇక్కడిలా వాళ్ళందరూ సంబరాలు పడుతూండగా - దేవ గురువు, మరేదో ఊర్ధ్వ లోకం నుంచి స్వర్గానికి వస్తూండగా - గాలి దారిని ఓ దేవకన్నె పాడుకుంటూ పోయింది.

ఒహోహో రాజ! ఓ-హో మారాజ!
'కో' యంటే 'ఓ' యంటవోయ్ రాజా....
మరో పక్కనుంచి ఇలా వినిపించింది - మరో మొగగొంతు -
వరదగాలి తేలిపోయె
వాలెవాలె సిన్నదాన
చిలకపచ్చ కోక చెంగు
ఒలికిం దుయ్యాలమీద - ఓ సిన్నదాన....

బృహస్పతికి గుండె బేజారై పోయింది. అక్కడే చదికిలపడి - రెండు చేతుల్లో తలకాయ పెట్టుకు కూర్చున్నాడు - లేచి - గావంచా కాళ్ళకు బందాలు పడు తూండగా - స్వర్గంలోకి పరుగెత్తుకు వచ్చాడు!

అన్ని యిళ్ళూ బోసిపోతూ వున్నాయి. ఏ యింట ఒక్క దేవతకాని, ఒక్క ఋషికాని లేదు. లోకం లోకం యావత్తూ చిక్కయ్య చుట్టూ మూగి - పాటకు వంతగా పరవశంగా చిందువేస్తూంది!

దేవగురువు నిర్ఘాంత పోయినాడు - తలవంచుకు యింటికి వెళ్ళిపోయినాడు. వెళ్ళి భీష్మించుకు కూర్చుని దేవరాజుకు కబు రంపాడు - వచ్చీ రాగానే-"ఏమిటిది?" అని శాపమంత ధూకుడుగా అడిగాడు—

"ఏముందీ - ఏం లేదే!" అన్నాడు దేవరాజు.

"ఈ ఘోష ఏమిటి?"

"సర్వజ్ఞులు తమకు తెలియని దేముంటుంది! - భూలోకంలో యాలపదం అనే ఒక గీత విశేషం వున్నదట - చిక్కయ్య అనే ఓ పుణ్యాత్మ ఇక్కడికి వాటిని పట్టుకు వచ్చాడు. ఏం బాగున్నాయ్ గురూ ఆ పాటలు! స్వర్గం అంతా వూగి పోతూంది—"

బృహస్పతికి ఇక వినడం అసహ్యమనిపించింది - అక్కడ నుంచి బ్రహ్మ లోకానికి ఎగిరి పోయినాడు.

అక్కడ పద్మాసనంమీద కూర్చుని, వాణి, యాలపదం వీణెమీద వాయి స్తూంది. హంస చిందువేస్తూంది — బ్రహ్మ నలుమొగాలా శహబాసుగా నడుం వాల్చి వింటున్నాడు.

ఇతగాణ్ణి చూడగానే, వాణి పాట ఆపకుండానే, లయలో కలిపి "దయ చేయండి!" అన్నట్టు నవ్వు మొగం విసిరింది. బ్రహ్మ మర్యాదకోసం లేచి కూర్చో బోయినాడు.

"అవ్వ! — నీ కిదేం పోగాలం గిట్టేవీ!" - అని మౌనంగా అంగటి నొక్కు కుని, బృహస్పతి అక్కడ నుంచి ఛర్రున మళ్ళాడు.

కాలు, యింటివేపు లాగుతూంది - కాని, అక్కడా యీ చిచ్చు రేగిందేమో?- అసలే చిందులమారి తార—

స్వర్గం నడిబొడ్డుమీద వ్రాలి, లోకం యావత్తూ మనసుతో పరకాయించాడు. అంతా నరకమల్లే విలవిల్లాడి పోతూంది. ఏ పంచనా సామగానం లేదు-ఏ చక్కినా వేదపారాయణం వినరాదు - అంతా లయ - మయం—

మనస్సంతా హూనం - హూనమైపోయి - కాస్త సంబాళించుకోవచ్చును అనే ఆశతో నందనోద్యానం చేరుకున్నాడు - అక్కడా మళ్ళీ ఈ ఘోషే దాపురించింది. ఉద్యాన పాలిక లందరూ, చెట్టా పట్టాలు వేసుకుని, మెరుపులల్లే చిందు వేస్తున్నారు.

దేవద్రుమాలన్నీ లయగా ఊగుతున్నాయి — చిక్కయ్య నిశ్చింతగా కూర్చుని తంబుర మోగిస్తూ పాడుతున్నాడు—ఆటకు, పల్లవి ఊతగా—

బృహస్పతి, ధూకుడుగా రావడం చూసి దేవకన్య లందరూ, మర్యాదకోసం అన్నట్టు ఆట పాట కట్టిపెట్టి వైదొలగారు-చిక్కయ్య తంబుర మూగపోనిచ్చి, మ్రాగన్నుతో అలాగే కూర్చున్నాడు.

"చిక్కయ్యా"

"అయ్య!"

"ఎక్కడికన్నా వెళ్ళిపోరాదూ?"

"ఎక్కడికి వెళ్ళను బాబూ!"

అవును ఎక్కడికి వెళతాడు—బృహస్పతి ఆలోచనలో పడ్డాడు—

"ఎందుకు వెళ్ళాలి - చచ్చిపోగానే, యిక్కడికి రప్పించారుగదా!—" అని చిక్కయ్య సవాల్చేశాడు.

"ఆఁ—అదే చిక్కు!"

"నేనేం తప్పు చేయలేదే - ఎవడిగొంతూ కొయ్యలేదే -ఎవడి భార్యనూ—"

"అవునవును - నిజమే!"

"నిజమే అయితే - మరి?"

"నీవు వచ్చినప్పటినుంచీ స్వర్గమంతా - నీ పాటే పాడుతూంది - ఆ ఆటే ఆడుతూంది—"

"ఓఁ! అదా, కథ?"

"ఎక్కడికి వెళదామని నీ ఉద్దేశం చిక్కయ్యా!" బృహస్పతి ప్రాధేయ పడుతూ అడిగాడు—

చిక్కయ్య ఒక్క నిమిషం ఆలోచించి—

"మీ కెందుకులే బాబూ. బాధ-పోతానులే!—" అని లేచాడు.

"ఎక్కడికి!"

"ఉన్నచోటికే!"

"భూలోకానికా?"

"ఓఁ - భేషుగ్గా!"

"ఏదో తారామండలంలో నీకు వసతి కల్పించుదా మనుకున్నానే—"

"నాకు తారా వద్దూ, దగబోలూ వద్దు సెలవు—సెలవు"

"స్వర్గం విడిచిపోవడమే?"

"ఆఁ-మాలావు స్వర్గం-: నే నెక్కడుంటే అదే స్వర్గం: మా కొండల్లో, కోనల్లో స్వర్గం లేదూ—"

అన్నీ చుట్ట బెట్టుకుంటూ "పోతా బాబూ, పాత లయలన్నీ యాదకు తెస్తా —

ఒంటికాడ చెట్టునీడ కునికిపోతూ, రెల్లాదే గొల్ల పిల్లడి వెన్ను నానుకొని-పాతలయ ఒడుపు లందిస్తా—

దుత్తమీద దుత్తపెట్టి నీటుగా దుద్దుకూరి సంతకుపోయే సింగారి నడకలో వడుపులో లయ కలుపుతా.

కూలికి ఒళ్ళంతా వంచే పాలి కాపు చెవి వారను, వాళ్ళ అయ్యా నేర్చిన పదం ఊదుతా.

ఏకుల బుట్ట ముందేసుకు కూచుని ఎన్నెన్నో ఊసులు పోయే అవ్వకు చిన్నప్పటి చిందు అందిస్తా—"

చిక్కయ్య తంబురదండె అందుకుని రెవటల్లే లేచి నిలుచున్నాడు—

బృహస్పతి కొంచెం సంకోచంగా - "బాగానే-వుంది కాని, ఈపాటికి లోకంలో నీ లయ పాత పడిపోయి వుండదూ? ఎవరూ చెవిని పెట్టకపోతే—"

"వాళ్ళే చెడిపోతారు నాకేం బాబూ: పారే వాగుల్లేవా? పర్వతాల్లో గుహల్లేవా-పచ్చపట్టుమీద మీటుకుంటూ పోయే పైరుగాలి లేదా—మనుషులకు చెవుడొచ్చినా-మన లయకు చేటురాదు బాబూ-సెలవు!-" చిక్కయ్య వెను తిరిగి చూడకుండా వెళ్ళి పోతున్నాడు—

"సెలవు చిక్కయ్యా!-" బృహస్పతికి ఏదో జ్ఞాపకం వచ్చి ముందుకు పరు గెత్తుకు వెళ్ళి ఆపేశాడు—

"నా మీద కోపం లేదుకద!"

"ఎందుకు బాబూ?"

"నీ విలాగే పాడుతూ కూచుంటే-స్వర్గమంతటికీ యీ పదాలే అబ్బుతాయి, వేదాలు మూలబడిపోతాయి అని భయమేసింది చిక్కయ్యా!"

"అంతేనేమో బాబూ!"

"స్వర్గానికీ కాకుండా చేశానని ఏమీ అనుకోవు గద!"

"అదేమిటయ్యా!-అన్నీ తెలిసిన పెద్దలు మీకీ దిగులేమిటి ?-నాకు కొరతేమిటి బాబూ?-నా మనసు ఎక్కడ వుంటే-అదే స్వర్గం—"

ఎంతో వినయంగా నమస్కారం చేసి చిక్కయ్య సాగిపోయినాడు. తంబుర చంకను పెట్టుకుని.

స్వర్గంలోంచి బయటపడ్డ తరువాత-ఏదో ఇరకాటం అంతాపోయి, ఎంతో హాయిని పడ్డట్టున్నది చిక్కయ్యకు. ఎడా తెరిపీలేని శూన్యంలో ఎంతో స్వేచ్ఛగా ఊపిరి లాక్కుంటూ తేలిపోతున్నాడు.

దోవలో, మిల మిల్లాడుతూ పాలవెల్లి ఏదో ఎగువకు నిశ్చలంగా ప్రవహిస్తుంది: అందులో మునకలు వేశాడు: ఈదినంత ఉరవడిలో, వున్నచోటునే తపనంతా తీరేట్టు స్నానం చేశాడు. ఒడ్డున నిలుచుని-"ఇంతటితో నీకూ నాకూ సరి;" అన్నట్టు స్వర్గం కేసి తిరిగి జుట్టు ఝాడించాడు—భూలోకానికి జారే నడి రోడ్డు పుచ్చుకున్నాడు—గొంతు ఎత్తాడు.

ఆఁ-వహవ్వా!

గతుకుల కంకటిమీద

ముతకా కంబళి మడత

కాట్టేడూ గడిదీసీ

ఒట్టేసుకు పక్కేసీ

ఉక్కలో ఒక్కణ్ణీ

ఊరించకే అమ్మడూ—

....పచ్చవచ్చాల వెన్నెలే—

....పుచ్చపూల....వన్నెల పైపెచ్చులే-

చిక్కయ్య పాడేపదం, వాళ్ళ పరగణాలో వున్న కొండలూ, కోనలూ అందుకున్నాయి.

(పోలిష్ మహా రచయిత థేడ్‌మాఘేర్ రచించిన "స్వర్గలా ది ఫిడ్లర్"-దీనికి ప్రాణం)